

ÖPPETTIDER FÖR ÖHF:s HUS & MUSEER:

Hembygdsmuseet

Söndag 4/11 kl. 11-15, Stenhagsv.
Temautställning om Långhundraleden.

Stenhagens handel

Söndag 4/11 kl. 11 - 15, **Julmarknad**
Sönd 2, 9, 16 dec kl. 12-15 Stenhagsv.
vid Hembygdsmuseet.

Hagbystugorna

Torsdagar och fredagar kl. 12-15, lörd.
kl. 11-16, "Skattkammaren" - inredn.
och presentart. Maria Sellström, tel.
070-4834677. V. Österåkers golfklubb.

Norrö Tingshus

Söndagar kl. 12-15. **Julmarknad** 2, 9,
16 dec kl 12-16.
Norrövägen 24 (hemslojd, kaffe, bröd).

Skolmuseet

Sönd 28/10, 25/11 kl. 12-16 Norrö
Tingshus, Norröv. 24.

Torp Moberg

Söndagar kl. 12-16 Ekbacken
(konsthandverk, kaffe, hembakt bröd).

Suzanne Hillgren

Vår tidigare ordförande gick bort den 8
sept.. En minnesruna kommer i nästa nr
av stora Milstolpen i slutet av nov.

ÖSTERÅKERS HEMBYGDS- OCH
FORNMINNESFÖRENING
box 606, 18427 Åkersberga
www.milstolpen.org

MEDLEMSAKTIVITETER

hösten 2012:

Torsd 11/10 kl 19 Hembygdskväll Vita h.
Välkomstmöte för nya medlemmar.

Sönd 11/11 kl 13 HÖSTMÖTE (se kallelse)

Onsd 18/10 kl 19 Hembygdskväll.
Sigfried Wahl berättar om sin tid
som leverantör till olika handlare på
fastlandet och Ljusterö under 60-90-
talet.

Torsd 22/11 kl 19 Hembygdskväll . Leif
Lanner berättar om *Kungsbacken*.

Gillar du att snickra?

Vi är för få i *servicegruppen* som jobbar med
div. underhållsarbeten på våra hus. Hör av dig
och tala om ifall du skulle kunna vara med i
gänget! Vi träffas en gång i veckan (tisdagar
eller torsdagar kl 10) och jobbar under
trevliga former. *Kontakta* Barbro Svärd tel
540 21764

mail: barbro.svard@milstolpen.org , eller
Britt Klint tel 540 24062, klints@telia.com.

Prenumerera på LEDUNGEN och BYGD & NATUR

Sthlm läns hembygdsförbunds tidning heter
LEDUNGEN och utkommer med 4 nr pr år..

BYGD & NATUR är Sveriges hembygds-
förbunds tidning som utkommer med 5 nr/år.

Prenumeration kostar 100 kr för respektive.
Adress till den förra år Box 6219, 102 34 Sthlm,
tel 08-302180 och till den senare box 6167, 102 33
Sthlm, tel 08-345511.

Prenumeration på Ledungen kan betalas genom
OHF men inte tillsammans med medlemsavgiften
utan separat på vårt postgirokonto 9814-5.

MILSTOLPEN

Österåkers Hembygdsförening

Nr 3 Okt. 2012

Redaktör Hans von Matérn

HÖSTMÖTE

Med detta utskick bifogar vi kallelse till
HÖSTMÖTET söndag d. 11 nov. kl 13.

Därefter föredrag om Ytterby gruva – en
intressant historia, även ur ett internationellt
perspektiv. Berättad av av Berit Nordlund
från Vaxholm.

HEMBYGDSMUSEET

Vill du se en stock till en 2400 år gammal bro
i Gottsunda, eller sporren som riddaren
tappade på väg till Tunaborgen, eller kartor
över "vattuminskningen"?

Det och mycket annat som beskriver
Långhundraleden från Trälhavet till Uppsala
finns nu på Hembygdsmuseet, som har öppet
första söndagen i månaden kl 11-16 under
2012. En utställning som har gjorts av
Arbetsgruppen Långhundraleden med anled-
ning av deras nya bok: "*Nytt ljus över
Långhundraleden – bygder – båtar – natur*".
Gruppvisning kan ordnas.

Planerna på ny utställning

På styrelsemötet den 5 juni redogjorde
Gunnar Winberg för planerna på nästa ut-
ställning på Hembygdsmuseet på temat
"Dragoner i Österåker". En preliminär
arbetsgrupp valdes som ska starta plane-
ringen av denna utställning:

Jörgen Thulstrup (sammankallande), Carl-
Göran Backgård och Gunnar Winberg.

VÅRDPLANEN

Den **nya vårdplanen** för föreningens
byggnader är ett ambitiöst program som
har utarbetats av Servicegruppens Britt-
Marie Eriksson och Lennart Johansson.

Författarna vet vad de talar om då de
en längre tid har engagerat sig med sköt-
seln av våra hus. De är nu oroad över
tillståndet hos våra byggnader och fram-
håller att det finns mycket som behöver
göras, och att åtgärderna måste planeras i
ett flerårigt perspektiv.

Planen genomgicks vid styrelsemötet
den 6 mars i år och är tänkt att utgöra
grund för fortsatta överläggningar och
prioriteringar. Det påpekas från gruppen
att det f.n. är brist på arbetskraft och att
sponsorsinsatser skulle vara välkomna.

När planen genomgicks vid styrelse-
mötet framhöll ordf. Sven Hugosson –
med instämmande från övriga ledamöter
– hur "utomordentligt värdefull" planen
var som underlag för föreningens
kommande underhållsinsatser. Han fram-
förde ett varmt tack till Britt-Marie och
Lennart för deras arbete med planen.
Mötet beslöt att godkänna den som
grund för fortsatta insatser och att bud-
getera 100 000 kr under detta år som ett
första steg för underhåll av ÖHF:s hus.

HAGBYSTUGORNA

(ur foldern om Hagbystugorna ÖHF 2012)

Första gången Hagby nämns i skrift är i ett pergamentsbrev från 1472. Då låg gården under Smedby. Ägaren hette Erik Ottesson (Björnram).

Marken där Hagby ligger började komma upp ur havet som en holme för c:a 2000 år sedan. När holmen först blev bebodd vet man inte - någon arkeologisk utgrävning har inte gjorts.

Bosättningar med namn som slutar på -by brukar vara från yngre järnålder (400-1050 e.Kr.) och det finns också ett par gravar från den tiden här på kullen.

I riksrådet Samuel Åkerhielms köp av Margretelund 1718 ingick en lång rad underlydande gårdar, bl.a. Hagby, som då bestod av tre gårdar. Han lät göra en syn 1719, varvid det framgick att gårdarna var i dåligt skick

Hagby idag

Så småningom, ca 1730, byggdes fyra nya bostadshus, och det är två av dem som fortfarande finns kvar. (De två andra revs på 1940-talet då underhållet hade varit eftersatt en längre tid.) Husen användes på senare tid som bostad för familjer som arbetade på Stora Säby. På 1920-talet bodde fyra familjer i Hagby.

Från 1925 finns ett foto där man ser alla fyra stugorna. Fiskhandlare Emil Nehrman med fru och två söner bodde i det övre av de två hus som nu finns kvar. I det andra bodde skogshuggare Herman Johansson med familj, fem barn. I det tredje (nu rivna) huset bodde dikare Löfberg som var ensamstående. I det fjärde huset bodde lantarbetarfamiljen Olsson med elva barn, bl.a. sonen Tore, sedermera innehavare av antikaffären *Äldre Ting* vid gamla marknadsplatsen vid Åkersbro. Hans

mor Anna Olsson var den som sist bodde permanent i Hagby, i det nedre huset, fram till 1959.

De två kvarvarande husen stod oanvända många år innan Hembygdsföreningen började verka för en upprustning.

Invånare vid Hagbystugorna 1920

ÖHF fick fastigheten som gåva från kommunen 1986 och avsåg att återställa husen så nära som möjligt till deras gamla skick. Tidigare ägaren, byggföretaget SIAB hade skänkt husen och kullen som de står på till kommunen samt 200.000 kronor för upprustningen. Kommunen gjorde dock inte något åt det, utan efter flera år överläts allt på Hembygdsföreningen. Till att börja med satte ÖHF in betald arbetskraft, men snart insåg man att pengarna de fått för upprustningen inte skulle räcka långt. Medlemmar i Hembygdsföreningen tog vid. De satsade en stor del av sin fritid på att schakta, såga, spika och måla, och 1989 var husen färdigrenoverade och man kunde börja hyra ut dem.

En ny renovering av stugorna kommer att utföras i år sedan föreningen sökt och erhållit bidrag från Länsstyrelsen i projektet "*Renovering av historiska hus*".

Öppet hus

Den 9 juni och 9 sept var det "öppet hus" vid stugorna då de visades upp för allmänheten (som ett villkor för bidraget från Länsstyrelsen). Nuvarande hyresgästen där, Maria Sällström, som säljer och tillverkar presentartiklar, fick god uppmärksamhet för sin

verksamhet då det var många intresserade som kom. (Se referat i Kanalen d. 18/9).

Hans von Matérn

VEM VET MEST...

Torsdagens den 10 maj utkämpades en hård kamp i Alceahusets fullmäktigesal - finalen i "Vem vet mest om Österåker", ÖHF:s tävling för årskurs 4. Liksom vid förra årets final var salen fylld av hejande klasskamrater och nervösa föräldrar, och givetvis av tävlande elever, kanske inte lika nervösa. Åter kunde man se Fredsbergsskolans lag och två lag från Sjökarbyskolan. Givetvis fanns också de tävlande klassernas rektorer och mentorer på plats, liksom kommunalrådet Elisabeth Gunnars, som hälsade välkommen och önskade en god och spännande kamp.

Själva kampen blev kanske inte så spännande vad gällde segern. Fredsbergs skolans elever tog ett fast grepp om initiativet och höll det ända fram till målnöret, också detta en repris från förra årets tävling. Men om andra och tredje platsen stod kampen hård ända fram till sista frågan. På andra plats kom klass AB från Sjökarbyskolan och bronsplatsen erövrades av klass BA från samma skola.

Prisutdelning följde, och alla tre klasserna hade anledning att vara mycket nöjda och stolta; de hade alla visat upp gedigna kunskaper om sin hemkommun, dess historia, geografi och näringsliv.

Att denna tävling ska fortsätta var såväl kommunens representanter och ÖHF:s styrelse eniga om. Marken är banad för en fortsättning, intresset ute i skolorna ökar och tävlingens hela utformning ligger klar. Det gäller bara att finna en ansvarig för det hela. Efter två år känner jag att jag vill lämna över ansvaret till någon annan. Kanske skulle tävlingen tjäna på att nytt blod pumpades in i

ådrorna? Du som känner att du vill göra en insats, ensam eller tillsammans med någon annan medlem - hör av dig till mig eller till Jörgen!

Gunnar Winberg

ENCYCLOPEDIA AGARIA

I samband med att ÖHF startade tävlingen "Vem vet mest om Österåker?" stod det alldeles klart att vi behövde en *f a k t a s a m l i n g* om vår kommun. Jag sammanställde då allt jag kunde hitta om Österåker i något som i bästa fall kan kallas ett enklare uppslagsverk. De klasser, som deltog i tävlingen fick var sitt exemplar på en CD-skiva, och kanske hade de nytta av den. Att trycka detta verk tror jag inte är rätta sättet att sprida kunskapen; idag är det svårt att få våra skrifter sålda. Vi försöker därför att lägga ut uppslagsverket på hemsidan i den dubbla förhoppningen att dels sprida kunskapen, dels få hjälp med rättelser och kompletteringar. Du är välkommen att hjälpa oss!"

Gunnar Winberg

Med vår webbmasters hjälp finns detta verk nu inlagt på vår hemsida - "milstolpen.org". Klicka på länken längst ner där.

KULTURSTIGAR Häfte 4

Ett nytt häfte i serien *Gå - cykla i Österåker / Kulturstigar*, häfte 4 ska nu tryckas då det gamla varit slut en längre tid. Vandringsbeskrivningarna omfattar områdena **Skeppsdal / Stavs Äng**.
